

NDRC- Neurodevelopmental Disorders of Relating and communication

תורגם על ידי מיה קסטנבאום מתוך פרק ב-DMIC

Type 1: Early symbolic with constrictions 301

ילדים אלו מראים קושי בקשב משותף, מעורבות, תקשורת, יזימת תקשורת דו כיוונית אפקטיבית ופתרון בעיות משותף חברתי (shared social problem solving). לפני התערבות, מראים קושי בלקיחת חלק באינטראקציות אפקטיביות של הלך ושוב ומסוגלים לפתוח ולסגור רק כ-4-10 מעגלי תקשורת ברצף. לעיתים נצפית גם התנהגות פרסברטיבית ורמה מסוימת של גרייה עצמית.

בהערכה ראשונית נצפים איים של יכולת סימבולית המבוססים על זיכרון כגון שיום תמונות או חזרה על תסריט מוכר אך הילד אינו מפגין את טווח הרגשות המצופה מגילו ומראה קושי לשלב שימוש בסמלים עם יכולות בסיסיות אחרות ולהיות מעורב בכל התהליכים באופן סימולטני.

בתכנית טיפולים שתתייחס להבדלים האינדיבידואליים ותעודד קשב משותף ותקשורת הדדית אפקטיבית, צפויים ילדים אלה להראות התקדמות מהירה. לעיתים הילד עובר מצורת אינטראקציה מוגבלת, התנהגויות פרסברטיביות ושל של גרייה עצמית והתכנסות עצמית לתקשורת מהנה וחמה ולרצף של אינטראקציות אפקטיביות הילד מתחיל ליזום אינטראקציות כאלו באמצעות שימוש ספונטאני בשפה ושמירה על רצף אינטראקציות בשלבים של תקשורת דו-כיוונית ופתרון בעיות, יצירת רעיונות ובניית גשרים בין רעיונות. גם כאשר השפה מאחרת, הילד מסוגל ליצור רצף של גסטות ולהשתמש בצעצועים על מנת להעביר רעיונות עד אשר השפה מתחזקת. כלומר, הילד עובר לחשיבה סימבולית מופשטת ורפלקטיבית היכולות החזקות שלו מאפשרות לו לפתח יחסים בריאים ולקחת חלק בפעילות רגילה.

הילדים בקבוצה זו יכולים להשתתף באופן מלא בתכנית לימודים רגילה לעיתים, יש צורך בסיוע לזמן מה בכדי לסייע בנושא הויסות החושי והקשב. בנוסף, היות שדרישות אקדמיות וחשיבה מופשטת תלויים ביכולת העיבוד, יתכן ויהיה צורך לטפל בקשיי למידה.

Type 2 – Purposeful problem solving with constrictions 302

ילדים אלו מראים בתחילת התהליך האבחוני (לעיתים בין גל 2-4) קושי משמעותי בשלבים 3 ו-4. הם מתקשרים רק באופן לא עקבי ברמה זו ומשלימים 2-5 מעגלים ברצף. פרט לחזרה על תסריטים אהובים מתכניות מוכרות, יש להם איים של פעילות סימבולית אמיתית. ילדים רבים בקבוצה זו מראים יכולת מסוימת לתקשורת אך זו בעלת אופי של "מילוי צרכים" באיכותה. לעיתים קרובות, ילדים אלה מראים פרופיל של קושי בינוני בעיבוד בתחומים שונים. ילדים בקבוצה זו מתמודדים עם אתגרים גדולים יותר מאלו שבקב 1 ומתקדמים בקצב איטי (ועם זאת עקבי) יותר. התגברות על כל מכשול דורשת עבודה אינטנסיבית יותר. עם הזמן הם לומדים לתקשר עם חום והנאה. הם מפתחים ביציבות את יכולתם לאינטראקציה מכוונת ולפתרון בעיות, לומדים ליזום ולשמור על רצף מתמשך של אינטראקציה אפקטיבית קצב ההתפתחות

האיטיות של רצף זה, מונע התפתחות משמעותית יותר של יכולות סימבוליות הללו גם משתפרות אך נשענות על חיקוי מתוך ספרים או קלטות כבסיס לשימוש בשפה ומשחק דמיוני. עם ההתקדמות, הילדים לומדים ליצור גשרים בין רעיונות בתחומי עניין מסוימים. הם לא מפגינים מגוון ועומק אפקטיבי מתאים לגילם ויכולת ההפשטה מוגבלת ביותר ומבוססת על צרכים אמיתיים על אף ההתקדמות העקבית, רוב הילדים לא ייהנו בכל פעילויות המסגרת הכיתתית הרגילה עם כמות גדולה של ילדים. הם יכולים להפיק משילוב מתווך או מכיתה מיוחדת בה ניתן דגש על ההיבט השפתי ושיתר הילדים בה ורביים ואינטראקטיביים

Type 3: Intermittently engaged and purposeful 303

ילדים מקבוצה זו נוטים להיות מכונסים בתוך עצמם. יכולתם לתקשר עם אחרים איננה עקבית ונושאת אופי של "in & out". הם מראים יכולת מוגבלת לתקשורת דו כיוונית מכוונת, בד"כ לצורך השגת צרכים קונקרטיים או לקבלת גרייה סנסורי מוטורית (דגדוג, קפיצה וכיוצב').

ילדים בקבוצה זו יכולים לחקות ואף ליזום פעולות בסיסיות של פתרון בעיות אך הם חסרים את היכולת לפתרון בעיות משותף או את היכולת לתקשורת אפקטיבית ברצף. במתן ההתערבות שהיא affect based, ילדים מסוג זה יהפכו מעורבים יותר בפעילות מהנה אך יכולתם להיות באינטראקציה אפקטיבית לאורך זמן וברצף מתפתחת לאט מאוד. הם לומדים להעביר תחושות בסיסיות כמו שמחה, כעס אך טיבה הלא-עקבי של ההתקשרות שלהם מגבילה את טווח הרגשות שהם יכולים להעביר במהלך הזמן, הם יכולים ללמוד איים של התנהגות פרה-סימבולית, מכוונת ולהראות יכולת לפתרון בעיות איים אלו יכולים לערב שימוש במילים, תמונות וסימנים או 2-3 ג'סטות ברצף על מנת להעביר מסר של צורך בסיסי. יכולת ההבנה של מבעים שכיחים וחוזרים על עצמם ברטינה או כאלה הנתמכים ברמז חזותי או בלסטות יכולים להפוך למוקד של כוח. חלק מהילדים בקבוצה זו משתמשים בצעצועים כאילו היו הדבר האמיתי. כלומר, הם ינסו לאכול אוכל שאינו אמיתי או יאכילו בובה בגודל שקרוב למציאות, ינסו להכניס רגליים לבריכה דמיונית כאילו הם עומדים לשחות בד"כ אינם מגיעים לרמת ייצוג עצמית אמיתית באמצעות צעצועים או בובות.

קשיים חמורים בעיבוד הכוללים קושי חמור בעיבוד שמיעתי, בעיבוד חזותי-מרחבי וקשיים בינוניים-חמורים בתכנון המוטורי, מעכבים ומונעים את היכולת לתקשורת מכוונת ברצף ואת האינטראקציות הכוללות פתרון בעיות

לחלק מהילדים בקבוצה הזו יש דיספרקסיה אורו-מוטורית חמורה והם לא מפיקים יותר ממס' מצומצם של מילים, אם בכלל. הם יכולים ללמוד להשתמש במס' סימנים או לתקשר באמצעות תמונות או צעצוע אהוב

ילדים בקבוצה זו זקוקים לגישה חינוכית אינדיבידואלית והם ילמדו לקרוא מילים באמצעות מסלולים מוטוריים ולהבין מושגים מרחביים. חשוב שהם ישולבו בתכניות שילוב על מנת לעודד פעילות חברתית, למידה חזרתית ופיתוח יחסי חברות.

Type 4: Aimless and unpurposeful 304

ילדים בקבוצה זו הם פסיביים ומכונסים בתוך עצמם או אקטיביים ומחפשים גרייה לחלקם שני הדפוסים. הם מראים קשיים חמורים ביכולת לקשב משותף ולמעורבות אלא אם כן הם מעורבים בפעילות סנסורי מוטורית. הם נוטים להתקדם לאט מאוד. פיתוח שפה אקספרסיבית הוא אתגר גדול.

עם התערבות, ילדים מסוג זה יכולים הפוך להיות מחוברים בחמימות ואינטראקטיביים לסירוגין באמצעות שימוש בלסטות ומשחקי תנועה. באמצעות יכולתם להתחבר ולתקשר הם לומדים לפתור בעיות המטרה היא לאתגר אותם לפתוח ולסגור כמה שיותר מעגלי תקשורת ברצף כך שיוכלו להתקדם בשלב של פתרון בעיות

חלק מהילדים לומדים להשלים רצפים מאורגנים מהסוג הנדרש במשחק חצי-מובנה או לבצע משימות של עזרה עצמית כגון התלבשות וצחצוח שיניים.

רבים מהילדים בקבוצה זו מסוגלים לשתף אחרים בהנאה שהם חווים כשהם משתמשים בגופם בצורה מכוונת לדוגל בזמן שחיה, רכיבה על אופנים, גלישה על גלגיליות, משחק כדור ועוד.

ניתן להשתמש בפעילויות משמעותיות אלה לצורך עידוד קשב משותף מעורבות ותקשורת מכוונת של פתרון בעיות לילדים הללו יש את קשיי העיבוד החמורים ביותר בכל הערוצים. לחלקם קושי בתכנון המוטורי, כולל דיספרקסיה אורו-מוטורית. כתוצאה מכך הם מתקדמים באופן לא מאוזן. הקושי המרכזי הוא באינטראקציה של פתרון בעיות מורכבות, שפה אקספרסיבית ותכנון מוטורי. יכולות להיות להם תקופות של התקדמות ורגרסיה. הרגרסיות עלולות להיות מסיבות לא ידועות לעיתים הרגרסיות נובעות מהיענות לא מספקת של הסביבה לפרופיל החושי של הילד.

גישות הלמידה צריכות להיות משמעותיות ביותר עבור הילד על מנת למשוך אותו פנימה שימוש בערוצים ויזואליים כמו גם מוטוריים יעזור לילדים הללו להתרכז וללמוד.